

Številka: 35003-1/2015-32(602)
Datum: 20. 1. 2016

**ZADEVA: IZVLEČEK PRIPOMB IN PREDLOGOV JAVNOSTI V OKVIRU PRIPRAVE
TRAJNOSTNE URBANE STRATEGIJE NOVO MESTO 2030**

Mestna občina Novo mesto je v okviru priprave Trajnostne urbane strategije (TUS) dne 2. julija 2015 pripravila javni posvet na katerem je predstavila izhodišča za pripravo TUS. Javnosti so bile povabljene da do septembra 2015 s pripombami in predlogi sooblikujejo vsebino dokumenta. Na povabilo je mestna občina prejela devet utemeljenih pripomb oziroma predlogov, od tega so štiri posredovali občani, preostale pa so posredovali Krajevna skupnost Center, Zavod Zora in v okviru Regijskega NVO - Društvo za razvijanje prostovoljnega dela, Društvo Novo mesto in Društvo estetika. Prejete pripombe in predloge je projektna skupina po vsebini razvrstila v naslednje kategorije:

pripombe in predlogi, ki se nanašajo rabo ustrežnejših pojmov in napačne navedbe

(Društvo Novo mesto)

- Neizdelan pojmovni aparat TUS.

(Društvo za razvijanje prostovoljnega dela)

- Namesto pojma »mestna soseska« naj se uporabljajo pojmi iz statuta MONM (KS, naselja in deli naselij).
- Uskladi naj se raba pojma občinska uprava in javna uprava.
- Pri navajanju nevladnih organizacij se mednje napačno prišteva tudi javne zavode.
- Vprašljiva je smiselnost navajanja močno razvite kozmetične industrije, ker Krka d.d. kozmetike ne izdeluje več.

splošne pripombe in predlogi, ki se nanašajo na strukturo, zasnovu in koncept TUS

(Občani)

- Reka Krka (naravne kakovosti prostora) mora biti izhodiščni/ podporni element kvalitete destinacije, zgodovinski kontekst povezanosti Krke in prebivalcev ob njej.
- V obravnavanem prostoru reke Krke je simbioza kvalitetne kulturne krajine in bogatega kulturnega izročila, ki ga je mogoče reinterpreterirati, integrirati oziroma razviti v specifične, vendar visoko kvalitetne turistične produkte. Pri tem je pomembno projekt uravnoteženo razvijati na naslednjih dveh ključnih ravneh:
 - specifičnost, iz kulturne dediščine izhajajoča kvaliteta posameznih lokacij/ destinacij- posamičnih ponudb, ki so med sabo uglašene in
 - celovitost obravnavanega prostora kot enotnega prostorsko- kulturnega fenomena, ki ga je tako mogoče med drugim tudi tržiti.
- Uvod je odločno preozek in ne prepozna ključnih obdobij in razsežnosti dogajanja skozi štiri tisočletja (npr. novomeška pomlad, sedanje vrenje mladih režiserjev, fotografov, plesalcev, glasbenikov, pisateljev in gledališča). Predlagam, da se pripravljavci v uvodu

naslonijo na obstoječe institucije (Dolenjski muzej, Knjižnico Mirana Jarca, APT, Gospodarsko zbornico Dolenjske in Bele Krajine, Obrtno – podjetniško zbornico, srednje in visoke šole) in iz njihovih vsebin izpostavijo ključna uvodna izhodišča.

- Novo mesto ima tri bistvene stebre mesta, ki jih TUS ne izpostavi – gospodarski, kulturni in izobraževalni.
- Popolnoma neprimeren je prvi stavek o pravljici in velikosti mesta. V uvodu tudi ni primerno navajati pretekle »nedosežke« (zaton zaradi Karlovca, bombardiranje 1943), temveč kateri so novi izzivi.
- V točki 3 je predstavitev Novega mesta preozka, nikakor se ne prepozna pomen Novega mesta kot šolskega središča, izpostavitev geografske in zgodovinske vloge naselja glede na bližino milijonskega Zagreba, Jadranskega morja in Ljubljane ter po zgraditvi tretje razvojne osi – kot mesto na osrednji gospodarski osi Slovenije. Povezava zgolj z avtocesto je preozka glede na sodobne informacijske tokove in tretjo razvojno os. V 21. stoletju tudi izpostavljanje zgodne industrializacije, ki sega zgolj v obdobje od 60. let do 80. let prejšnjega stoletja, neprimerno, čeprav je bilo Novo mesto takrat najhitrejše rastoče mesto v Jugoslaviji. V svetu je zgodnja industrializacija poznana 200 let prej.
- Premalo je izpostavljen pomen čezmejnega sodelovanja s Hrvaško, bližina Jadranskega morja, bližina Ljubljane in preko nje povezava s Koprom oziroma Celjem in Mariborom. TUS ne izpostavlja pomena regije in pomen bližine glavnega mesta Hrvaške - Zagreba, prestolnice Slovenije - Ljubljane in Jadranskega morja (Reka, Zadar, Split, otoki).
- TUS temelji na že obstoječih podjetjih (KRKA d.d., REVOZ d.d., ADRIA MOBIL d.o.o., TPV d.o.o.) in nikakor ne daje možnosti dopolnjevanja oziroma širitve teh ne z novimi podjetji.
- Pri izpostavljanju razvoja ni nobenih konkretnih ciljev.
- Za turizem je zapisano, da se kažejo dobre, a še ne povsem izkoriščene možnosti, nikakor pa se ne prepozna, katere te možnosti so.
- TUS bi moral terjati bistveno spremembo in razpršitev državnih upravnih institucij po Sloveniji in tudi v Novem mestu.
- V opredelitvi območja TUS nikakor ni primerno, da se zaradi pogojev financiranja to izpostavi kot ključno, da se ukrepi financiranja iz evropskih sredstev nanašajo le na območje naselja Novo mesto. Izpostavljati je potrebno celotno območje, ki je zajeto v karti 1, v poglavju 9. Tudi ko se je financiralo programe namenjene podeželju ali projekti varstva okolja, ni bilo izpostavljeno, da zaradi pogojev financiranja ni zajeto samo mesto. Navedeno kaže napačna izhodišča pri pravi TUS.
- V točki 4 pri prostorskih izzivih in stanju urbanega območja je potrebno izpostaviti, da tu manjka podpora delujočih institucij Gospodarske zbornice Dolenjske in Bele Krajine, šolstva, visokošolskih organizacij, stroke (zlasti urbanistov).
- Statistika je stvar podatkov, nikakor pa v poglavju 4. pri prostorskih izzivih ni nobenih konkretnih ciljev in ne izpostavljenih problemov, ki nas čakajo (npr. staranje prebivalstva).
- Pri ključnih prostorskih izzivih mesta – promet prometa in trajnostne mobilnosti, oživljanje mestnega jedra, revitalizacija mestnih sosesk, trajnostne urbane rabe zelenih površin in dostopna stanovanja za vse, ni nobenih konkretnih predlogov. Iz TUS je razvidno, da gre bolj za prepis načelnih izhodišč iz splošnih aktov, ne pa konkretne rešitve.
- Iz razvojnih priložnosti mesta (točka 5) je tudi pri izboljšanju stanja okolja, pri spodbujanju razvoja gospodarskih in poslovnih dejavnosti, na področju socialne vključenosti in kvalitete življenja prebivalcev ter razvojne priložnosti na področju vključenosti podeželja v razvoj mesta, prepoznati zgolj načelna izhodišča, brez konkretnih in operativnih priložnosti.
- Tudi izpostavljena sinergija distribucijskih nalog posameznih podjetij ne pomeni nič uporabnega
- V Novem mestu naj bi bila vzpostavljena univerzitetna središča, kar dokazuje, da pripravljavci niti ne prepoznajo obseg visokega šolstva na Dolenjskem in možnosti na navedenem področju. Pri tem je potrebno podati primer mesta Boston, kjer je izobraževanje druga/tretja najpomembnejša panoga v mestu, čeprav je bil Boston v preteklosti izrazito industrijsko središče.

- V točki 6 »Kakšno mesto si želimo« manjkajo konkretne usmeritve. Razvojna strategija Novega mesta za doseganje pametne in trajnostne rasti za gospodarstvo in vključujoče rasti niso operativne. Že samo primer predloga za postavitev odra in za vzpostavitev trajnega prireditvenega prostora na Glavnem trgu pomeni za upravo Mestne občine Novo mesto prevelik problem in tega v enem letu ni zmožna pripraviti.
- Vizija urbanega območja Novega mesta pomeni zgolj prepis splošne klavzule.
- Strateški cilji – kakovost pitne vode in zraka, prenova javnih površin in obogatitev javnih programov v obstoječem mestnem jedru, ureditev lokalnih urbanih središč in obogatitev javnih programov v mestnih soseskah, povezava mestnih predelov s peš in kolesarskimi potmi, izboljšanje urejenosti in rabe mestnih zelenih površin, razbremenitev mestnega jedra tranzitnega prometa in povečevanje učinkovitosti motornega prometa, povečevanje deleža trajnostnih oblik prometa (peš, kolesarjenje in javne poti), povečati število prebivalcev v mestu za 10%, zmanjšati število praznih stanovanj za 50%, povečati delež stanovanj primeren za posebne skupine prebivalcev (starejši, mladi, velike družine in romi) in ustanoviti univerzo, so premalo konkretni.
- Operativni cilji – novo zgrajeno mesto, novo modro mesto, novo vključujoče mesto, povezava mesta s podeželjem, so premalo konkretni. Enako velja tudi za predlagane ukrepe.
- Pri krepitvi gospodarskega in razvojnega središča (7.2.1.) je izpostavljen pomen velike infrastrukture in evidentiranje obstoječega, načrtovanega in bodočega infrastrukturnega opremljanja gospodarskih con. Pripravljalci pri tem pozabljajo, da že danes pripravljene gospodarske cone niso zanimive za investitorje, da je infrastruktura predraga in zato ni investitorjev, da pa nove dejavnosti na obstoječih gospodarskih conah ni mogoče zastaviti, da je zelo težko dobiti lokacijo za objekte industrijske dejavnosti, na drugi strani pa je v Sloveniji že tako preveč gospodarskih con in ni pričakovati, da bo dovoljeno nadaljnje poseganje v kmetijske površine. Izpostavljeno je, da je potrebno začeti z iskanjem investitorjev, podjetij za vstop, ne prepozna se glavni problem – cena metra stavbnega komunalno opremljenega zemljišča. Iskanje investitorjev po osebnem pristopu in glede na poznavanje prostora nadaljuje sedanjo slabo prakso urejanja prostora, ko se prostor prilagaja investitorju in ne obratno.
- Predlogi za revitalizacijo mestnega jedra niso konkretno opredeljen. Manjka analiza sedanjega stanja, razlogi za izostanek investitorjev in način odprave teh razlogov.
- Izpostavljen je tudi koncept industrijske simbioze, čeprav ni nobenih konkretnih predlogov.
- Cilji bi morali biti, da postane Novo mesto, MESTO:
 - vseh prebivalcev in vseh obiskovalcev, ki zagotavlja popolno enakovrednost, enake možnosti in medsebojno spoštovanje ter človekovo dostojanstvo, strpnost, solidarnost, družbeno vključenost, sočutje, poštenost, zaupanje in transparentnost;
 - lokalna skupnosti mladih, zaposlenih, ljudi iz tretjega življenjskega obdobja, ki živijo v pogojih medgeneracijske povezanosti, sodelovanja, pomoči, odgovornosti in sožitja,
 - prepoznavanja pomena kulturološke, turistične in športne identitete na eni strani, gospodarske in izobraževalne identitete na drugi ter življenju in delu mladih in starejših v lokalnih skupnostih,
 - prizadeva za zagotovitev pogojev za življenje in delo, varno,
 - poseben poudarek dajal Novemu mestu, kot osrednjem povezovalnem gospodarskem, kulturnem, šolskem in športnem centru ožje lokalne in širše skupnosti in prepoznaval staro mestno jedro kot bistveno za razvijanje v kvalitetno bivanjsko sosesko, gospodarsko privlačno okolje, zbirališče mladih, turistično, kulturno in športno središče,
 - prepozna identitete JV regije v Sloveniji in evropskem in širšem družbenem in gospodarskem prostoru,
 - daje pomen in prednost kakovosti, mednarodni prepoznavnosti, odmevnosti,
 - multikulturalnosti in izključevanju vsakega omejevanja in neenakosti na katerikoli podlagi,
 - naslanja se na naravne, arhitekturne, arheološke, kulturne, zgodovinske, etnološke danosti,

- gradi na preteklih in živečih pravnih in fizičnih osebah, ki so regiji, Sloveniji in svetu že dali in so pripravljeni dati svoj prispevek,
- se naslanja in sodeluje, povezuje in razvija obstoječe, že delujoče in nove institucije civilne družbe,
- prepoznava in spodbuja pomen povezovanja s sosednjimi občinami, s sosednjimi regijami v Sloveniji in s tujino.
- TUS-u manjka zavedanje pretekle vrednosti prostora, ljudi, ki so živeli na tem področju, kulture, kulturnih institucij, manjka zavedanje pomena obstoječih kulturnih institucij in njihovega položaja v regiji, Sloveniji in širše, manjka odprtost v mednarodno okolje.
- Pri ustanovitvi univerze manjka opiranje na obstoječe visokošolske institucije in manjka konkretizacija predloga. Želja ustanovitve univerze, glede na to, da je bila vloga za ustanovitev univerze zavržena, zgolj želja in ne realna možnost.
- Obstajajo pa realni programi, šole, ki praktično že danes omogočajo ustanovitev univerze. Pri dvigu prepoznavnosti in pozicioniranja gospodarstva Novega mesta (7.2.4.) se gradi na farmaceutski industriji, tovarni avtomobilov, izdelavi avtomobov in prikolic, nikakor pa se navedenih podjetij, ki dejansko pomenijo bistvo in steber gospodarstva Novo mesto, ne vključuje kot sestavni del graditeljev TUS.
- Premalo je tudi zahtevati kontinuiteto kulturne, arheološke in industrijske dediščine, premalo je to uporabljati zgolj kot smer prihodnosti. Pomembnejše je navedeno dvigniti na mednarodno raven.
- Nikakor ni mogoče biti zadovoljen z obstoječo športno infrastrukturo, z zgodovino športnih dosežkov, ki jih razen nekaj posameznikov in nekaj ekipnih športov (kolesarjenje), Novo mesto ni bilo deležno zaradi strokovnega in organiziranega dela. Absolutno je potrebno podpreti in biti navdušen nad zgodovino športnih dosežkov posameznikov (od Štuklja, Smodiša in ostalih), vendar to ni rezultat organiziranega delovanja. Manjka sistematično delo, preventiva pred poškodbami, rehabilitacija po poškodbah. Obstoječih institucij (fizioterapija Rudolfovo) ne izkoriščamo.
- Nikakor tudi ni razumeti, da se med športno infrastrukturo uvrščajo tudi nastanitvene zmogljivosti, ki so namenjene revitalizaciji obstoječih stavb.
- Med cilji ukrepov je tudi cilj prepoznati turistične produkte, vendar ni nikjer omenjeno v katerem delu in kateri so ti turistični produkti. TUS je sestavljen tako, kot da danes nimamo nobenih turističnih produktov.
- Pod točko 7.2.5. je izpostavljena krepitev razvoja majhnih in srednje velikih podjetij. Tudi tu ni nobenih konkretnih predlogov.
- V točki »Novo vključujoče mesto« niso podani nobeni konkretni predlogi za oživitev ne samo historičnega mestnega jedra, temveč mesta kot celote.
- Pri vzpostavitvi podpore za urbano prenovo 7.3.4. je potrebno biti konkretnjši in ne zgolj na abstraktni ravni.
- Predlog, da se TUS prenovi in izdela tako, da se vključi vse akterje in da se njihovo znanje in vedenje že vzpostavi.
- Konkretni predlogi:
 - Mestna občina Novo mesto prevzame vlogo povezovalca med obstoječimi in novimi turističnimi projekti, dejavnostmi, prenočitvenimi kapacitetami, zdravilišči, agencijami, gostinstvom.
 - Osrednje tri turistične točke v MO NM so: staro mestno jedro Novega mesta, Otočec in Gorjanci, kot naravni, zgodovinski in geografski biseri.
 - Mladi v Novem mestu.
 - Trajnostni razvoj turizma povezanega s podjetništvom, kulturo in podeželjem,
 - Razvoj kulture.
 - Varovanje sakralnih objektov, njihove vsebine in dediščine.
 - Razvoj življenja in mestnega dogajanja ob reki Krke z vodotoki.
 - Zgraditev brvi preko reke Krke na Brodu v Novem mestu, kot projekt pešpoti in povezava športnega parka Portoval z levim bregom Krke.
 - Narodni dom.

- Razvoj športa,
 - Športni park Portoval – dokončanje nogometnega in atletskega stadiona in vsaj ene tribune in z načrtovanim 25 m bazenom,
 - ureditev sprehajalnih in kolesarskih poti.
- Kulturne institucije:
 - širitev mednarodnega sodelovanja in uveljavljanja gledališča sodobne umetnosti in art kina v javnem zavodu Anton Podbevšek Teater,
 - Dolenjskemu muzeju omogočiti pogoje za razširitev razstavnih prostorov, zlasti za predstavitev arheološke dediščine, ureditev arheološkega muzeja na prostem na Marofu,
 - knjižnici Mirana Jarca Novo mesto omogočiti dokončanje prostorov in stalno odprtost,
 - KC Janeza Trdine omogočiti pogoje za razširitev dejavnosti zlasti na več lokacijah in v poletnem času in v starem mestnem jedru,
 - razvijanje alternativne kulture in kulture mladih,
 - razvijanje založbene dejavnosti,
 - organiziranje novomeških poletnih večerov in ponavljajočih se prireditev,
 - kulturni dogodki na Gradu Grm Novo mesto,
 - narodni dom - energetska prenova stavbe, vzpostavitev upravljanja v povezavi z namensko rabo in programskim delovanjem.
 - kultura- širitev - ustvarjanje pogojev za vzgojo, izobraževanje in spodbujanje mladih in socialno ogroženih skupin za obiskovanje kulturnih institucij.
- Porečje Krke.
 - ureditev javnih površin, sprehajalne in kolesarske poti ob Krki in vodotokih vezanih na reko Krko,
 - uredi se kopališče, čolnarne, pristane za plovila.
- Razvoj športa:
 - krepitev delovanja športnih institucij in preko nje podpiranje rekreativnega in vrhunškega športa in zgraditev ter vzdrževanje športnih objektov,
 - šport otrok in mladostnikov - šport in preživljanje prostega časa preko počitnic, dopustov,
 - sofinanciranje organiziranega rekreativnega športa in zdravju preventivne rekreacije,
 - vrhunski šport,
 - ureditev tekaških in rekreativnih površin – na stadionu in naravnem okolju – Portoval, Ragov log, Marof, Gorjanci, Dolenjske Toplice, Otočca, Šmarjeških Toplic ...,
 - ustvarjanje pogojev za pešačenje in kolesarjenje.
 - ureditev sprehajalnih poti in kolesarskih poti z namenom zagotoviti trajnostno mobilnost.
- Družbeno okolje:
 - ustvarjanje pogojev za enakopravnost, enake možnosti in medsebojno spoštovanje ter človekovo dostojanstvo, strpnost, solidarnost, družbeno vključenost, sočutje, poštenost, zaupanje in transparentnost, medgeneracijsko sodelovanje, s poudarkom na sobivanju vseh vrst etičnih skupin (aktivni pristop k sobivanju z romsko skupnostjo), verskih skupnosti, ne glede na spol, starost itd.,
 - spremljanje zdravstvenega varstva in socialnega skrbstva, oblik socialne pomoči, varstva in pomoči invalidom ter zagotavljanje pogojev za vseživljenjsko učenje vseh občanov, razvijanje organizirane pomoči starejšim in pomoči potrebnim, v Domu starejših občanov in drugih organiziranih oblikah in na domu,
 - okrepljena podpora in povezovanje nevladnih in neprofitnih organizacij, zlasti humanitarnih in kulturnih društev ter organizacij civilne družbe z zagotavljanjem pogojev in prostorov za njihovo delovanje ter medkulturni dialog.

(Društvo za razvijanje prostovoljnega dela)

- Pri opredelitvi območja TUS med navedbami krajevnih skupnosti manjka KS Bučna vas.
- Pri opredelitvi meja območja v naravi je navedeno območje »naselja Groblje«. Groblje je ulica.

(Društvo Novo mesto)

- TUS naj zavzame stališča do na področju kulture, športa, turizma itd., kot tudi do veljavnega Odloka o občinskem prostorskem načrtu Mestne občine Novo mesto.
- TUS naj se upošteva tudi pri pripravi Odloka o občinskem prostorskem načrtu Mestne občine Novo mesto.
- Jasneje opredeliti razmerja med posameznimi predlaganimi operativnimi cilji, kako se medsebojno dopolnjujejo, nadgrajujejo in podpirajo z jasno izraženimi prioritetami. V tem pogledu je dokument naravnano premalo akcijsko in upravljavsko.
- Operativni cilj »Podeželje v mestu« naj se preimenuje v »Novo Eko mesto«.

pripombe in predlogi, ki se nanašajo na vsebino TUS

(Krajevna skupnost center)

- V točki 5.1. je ocena zavedanja prebivalstva nerealna, ker se večina nikakor ne zaveda dovolj pomena izboljšanja stanja okolja v mestnem jedru. Zaradi utečenega načina življenja daje prebivalstvo veliko prednost motoriziranim oblikam mobilnosti, ki se kaže v vsestranski preobremenjenosti historičnega mesta z motornimi vozili. Eden od ključnih dejavnikov priprave Konservatorskega načrta je bila ravno sprememba prevladujoče namembnosti tega prostora in spodbujanje javnega prometa, hoje oziroma rabe koles.
- Za doseganje strateških ciljev bi nam bil v veliko pomoč sprejet Občinski program varstva okolja (OPVO), ki bi z jasno definiranimi in ambicioznimi cilji dodatno utemeljil zastavljeno delo
- Med strateškimi cilji je naštetih 11 točk, štiri operativni cilji pa naj bi bili doseženi skozi našete ukrepe. Pri interpretaciji imamo zadrego s hierarhijo ciljev in tudi s tem, da strateški cilji delujejo mnogo bolj operativne narave, operativni pa strateške. Historičnega mestnega jedra se v posameznih točkah tičejo vsi štiri operativni cilji! Želimo izvedeti tudi vlogo rangiranja ukrepov. V kolikor ti niso rangirani prednostno, menimo, da bi morali biti razvrščeni glede na njihov pomen!
- Pri interpretaciji zadnje, sintezne tabele se v stolpcu OP KP 2014-2020 pojavlja 5 področij (1, 3, 4, 9, 10), ki po našem razumevanju pomenijo, "EU prioritete" v obstoječi finančni perspektivi. Katere so še ostale "prioritete"? Sodimo tudi, da pod Novo vključujoče mesto vsekakor sodi tudi "prioriteta 3" - Dinamično in konkurenčno podjetništvo za zeleno gospodarsko rast.

(Društvo za razvijanje prostovoljnega dela)

- Besedilo Poglavja 5. Razvojne priložnosti mesta, podpoglavja 5.3 Razvojne priložnosti na področju socialne vključenosti in kvalitete življenja prebivalcev v primerjavi z ostalimi podpoglavji deluje zelo fragmentirano in precej nepovezano z naslovom podpoglavja, saj obravnava zgolj kakovost življenja prebivalcev, ne pa tudi socialne vključenosti. Zato predlagamo smiselno dopolnitev besedila z navedbo, da neizkoriščeno razvojno priložnost predstavlja vključevanje vseh skupin prebivalstva, ki zaradi različnih oblik izključenosti ne zmorejo prispevati k razvoju mesta (invalidi, migranti, Romi, mladi, revni ...). Potrebne so tudi konkretne spodbude za njihovo vključitev, kar bi se moralo odraziti v pripadajočem operativnem cilju in ukrepih.
- Poglavje 6. Kakšno mesto si želimo? / pri opredelitvi strateških in operativnih ciljev čudi nenavadna uporaba obeh terminov: strateški cilji so običajno širši in splošnejši od operativnih, ki naj bi konkretizirali strateške, tu pa je ravno obratno. Za strateški cilj npr. »Zmanjšati število praznih stanovanj za 50 %« je ponujen operativni cilj »Novo vključujoče mesto«.

- Skozi celotno poglavje se pojavlja nekonsistentna raba pojmov »cilji«, »ukrepi« in »cilji ukrepa«, vsebine utemeljitev pa niso nujno povezane s cilji. Pogosto so med cilji pomešani cilji in ukrepi, nato pa se splošni cilj ponovi še v cilju ukrepa.
- Poglavje 7. Operativni cilji in ukrepi, 7.1 Novo zeleno mesto, Ukrep 7.1.7 / glede na obrazložitev Operativnega cilja 7.1, iz katere je mogoče razbrati velik poudarek zelenim površinam, pri ukrepu pogrešamo konkretnjšo namero, da se v Novem mestu uredi glavni mestni park.
- Poglavje 7. Operativni cilji in ukrepi, 7.2 Novo modro mesto, Ukrep 7.2.1 / na začetku 2. odstavka so kot neizrabljen potencial navedene »nekatero stavbe v mestnem jedru in na Glavnem trgu«, čeprav Glavni trg je mestno jedro.
- Poglavje 7. Operativni cilji in ukrepi, podpoglavje 7.3 Novo vključujoče mesto / obrazložitev je nepovezana s cilji in ukrepi: kako lahko razvoj turizma ali okrepljeno zdravje prispevata k večji vključenosti? Kje sta turizem ali zdravje omenjena v utemeljitvi (in kje je turizem omenjen v opisu katerega koli izmed ukrepov)? Zakaj naj bi bil turizem predmet vključujočega mesta, namesto npr. zelenega ali modrega mesta?
- Poglavje 7. Operativni cilji in ukrepi, podpoglavje 7.3 Novo vključujoče mesto / v prvem odstavku je posebej izpostavljena vloga nevladnega sektorja kot pomembnega člana pri reševanju ključnih družbenih vprašanj, med cilji in ukrepi pa je njegova vloga omenjena le v ukrepu 7.3.4., ki še najmanj odraža njegovo aktivnost in širino delovanja. Nevladni sektor dejansko ogromno prispeva k večji vključenosti, zato bi se eden od ciljev lahko glasil: »Podpreti razvoj nevladnih organizacij, da bodo lahko v večji meri izkoristile potencial (socialni kapital, prostovoljno delo, fleksibilnost ...) pri reševanju ključnih družbenih vprašanj v lokalni skupnosti.« Ukrep pa: »Zagotoviti delovanje stičišča za nevladne organizacije, večletno financiranje programov nevladnih organizacij in premostitveno shemo«.
- Poglavje 7. Operativni cilji in ukrepi, podpoglavje 7.3 Novo vključujoče mesto / v drugem odstavku obrazložitve je poudarjeno, da napredka mesta ni možno ocenjevati samo skozi perspektivo napredka v tehnološko-gospodarskem pomenu, pač pa je pomembna ugodna klima, ki se lahko vzpostavi z vključenostjo vsakega posameznika in skupnosti, ne glede na narodnostno ali etnično pripadnost. Kje so ostale izključene skupine (mladi, starejši, revni in socialno izključeni, osebe s posebnimi potrebami ...)? Kje se njihove potrebe zrcalijo v ciljih in ukrepih (med cilji in ukrepi te skupine sploh niso omenjene, izjema so Romi, ki so sicer omenjeni v ukrepu 7.3.1, a v njegovi obrazložitvi delujejo kot iz konteksta iztrgan odstavek, ki se potem ne zrcali tudi v ciljih ukrepa).
- Poglavje 7. Operativni cilji in ukrepi, podpoglavje 7.3 Novo vključujoče mesto / eden od ciljev bi se lahko glasil: »Prispevati k večji socialni vključenosti socialno ogroženih in ranljivih skupin prebivalstva v lokalni skupnosti.« Ukrep zanj pa »Vzpostaviti pogoje za delovanje različnih programov/centrov, katerih namen je skozi neformalne oblike učenja višati socialni, človeški in kulturni kapital vseh občanov, še posebej pa socialno izključenih skupin, in tako prispevati k njihovi večji socialni vključenosti.« Pri tem imamo v mislih predvsem center za družine, socialno-integracijski program, mladinski center* ..., ki so deloma nakazani v ciljih ukrepa 7.3.1, kamor glede na obrazložitev ukrepa pravzaprav ne sodijo.
- Poglavje 7. Operativni cilji in ukrepi, podpoglavje 7.3 Novo vključujoče mesto, ukrep 7.3.1 Zagotovitev pogojev za pestro ponudbo priložnosti in izobraževalnih aktivnosti za boljše kakovost življenja / Komentar na nekatere cilje ukrepa:
 - spodbujanje ustanavljanja zasebnih vrtcev: cilj je v nasprotju s premiso vključujočega mesta za vse, saj ne spodbuja enakega dostopa do virov vsem skupinam prebivalcev,
 - zagotoviti brezplačno ponudbo neformalnih izobraževalnih programov za ranljive ciljne skupine: v primeru, da ponudba za ranljive skupine ne bo opredeljena v samostojnem ukrepu, predlagamo, da se navedbe v oklepaju dopolnijo s pripadniki etničnih skupin,
 - zagotoviti pestro kulturno ponudbo: opozorili bi, da ta zahteva tudi investicijo v primerne prostore, saj so kulturnim producentom trenutno poleg lastnih (povečini neprimernih prostorov) na voljo le prostori Kulturnega centra Janeza Trdine, ki so predragi in pogosto preveliki za potrebe povprečne produkcije. Novo mesto bi potrebovalo dvorano s 150 ali 200 sedeži, prilagojeno različnim umetnostnim zvrstem.

- Poglavlje 7. Operativni cilji in ukrepi, podpoglavje 7.3 Novo vključujoče mesto, ukrep 7.3.3 Oživitev mestnih sosesk in opuščenih industrijskih območij. Dopolniti cilj ukrepa: »Okrepiti izvajanje javnih in NVO programov in dejavnosti, ki so bogatijo kakovost bivanja v soseskah«.
- Poglavlje 9. Priloge; 1. Swot analiza / glede na pripombe, navedene v poglavjih 5.3 in 7.3, je pomanjkljiva oz. neustrezna tudi swot analiza področja socialne vključenosti, iz katere je razvidno neustrezno razumevanja pojma socialne vključenosti. Glede na obstoječe stanje pa predlagamo:
 - pri prednostih dopolnitev zadnje alineje: - zagotavljanje predšolske vzgoje za Rome v obliki vrtca različnih oblikah. Obrazložitev: v romskem naselju Šmihel, kjer ni posebne enote vrtca, program po kurikulumu za vrtce izvaja Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto,
 - pri slabostih popravek tretje alineje: - pomanjkanje prostorov za delovanje NVO in društev. Obrazložitev: termin NVO (nevladna organizacija) je nadpomenka, ki vključuje društva, zasebne zavode in ustanove.

(Društvo Novo mesto)

- Pri operativnih ciljnih bolj natančno opredeljene prioritete in vsaj okvirno časovnico.
- Operativni cilji (poglavje 7) s predlaganimi ukrepi na štirih področjih (Novo zeleno mesto, Novo modro mesto, Novo vključujoče mesto in Podeželje v mestu) so navedeni kot med seboj enakovredni (horizontalni pristop) brez jasno izpostavljenih sinergijskih učinkov med njimi (hierarhični, piramidalni pristop).
- V okviru TUS naj se izoblikuje mestna blagovna znamka za potrebe večje prepoznavnosti in konkurenčnosti mesta.
- Slediti je treba trajnostnim politikam na področju prometa (P+R, prometno praznjenje mestnega jedra, podaljšanje linij MPP, sklenitev omrežja kolesarskih stez, peš cone v jedru, izgradnja zahodne obvoznice).
- Revitalizacija mestnih sosesk po metodi konservatorskega načrta.
- Vzpodbuditi priseljevanje prebivalcev – Novo mesto naj doseže vsaj 35.000 prebivalcev (ekonomsko razvojni vidik).

(Društvo est=etika)

- Predlog dopolnitve ukrepa 7.1.2 Optimizacija javnega potniškega prometa – poleg optimizacije naj se predvidi tudi razvoj javnega potniškega prometa.
- Predlog dopolnitve ukrepa 7.1.6 Izobraževanje občanov o učinkoviti rabi energije in trajnostnem razvoju – poleg informiranja in izobraževanja naj se doda tudi aktivna promocija ter trajnostna mobilnost.

pripombe in predlogi, ki se nanašajo na institucionalne spremembe za implementacijo TUS

(Občani)

- V TUS je treba imenovati in postaviti odgovorne institucije MO Novo mesto – prvi odgovorni je župan, za njim je tu Razvojni center Novo mesto d.o.o., tu so javni zavodi in javna podjetja, GZDBK, Obrtno-podjetniška zbornica, zlasti je pomembna in odgovorna uprava Mestne občine Novo mesto, pa seveda visokošolski zavodi, velika podjetja in pomembnejša turistična in nastanitvena podjetja, civilna iniciativa itd..

(Društvo est=etika)

- Vzpostavitev Oddelka za mobilnost, Mestna občina Novo mesto.
- Vzpostavitev Mobilnega centra, v koordinaciji nevladne organizacije.

(Zavod Zora)

- Projekt lokalne pisarne celovite urbane preнове.

priporombe in predlogi, ki se nanašajo na projekte za izvajanje TUS

(Občan)

- Predlog čimprejšnje obnove Sokolskega doma.
- Predlog za ureditev postajališča za avtodome Novo mesto (Portoval – Agencija za šport).
- Z vsemi deležniki naj se razvije konkreten, trajnostno vzdržen razvojni projekt ekonomskega in kulturnega življenja prostora vzdolž Krke in da se ob tem prilagodi na vsebine, za katere je mogoče tudi pridobi ustrezna zunanja razvojna sredstva. Razviti ga je treba v vsaj naslednjih sklopih:
 - priprava in organizacija celotnega projekta- opredelitev skupne platforme projekta z uravnoteženo opredelitvijo vlog vseh deležnikov, določitev posameznih segmentov, nosilcev, rokov in sredstev ter virov,
 - raziskava identitete obravnavanega prostora, s poudarkom na raziskavi arhitekturne, tehnične in druge kulturne dediščine ter naravnih kakovosti (z vključitvijo obstoječih raziskav, terenskega dela v analizo kvalitet problemov in razvojnih potencialov, z usmeritvijo v oblike rezultatov na postavljene cilje naloge),
 - razvoj posameznih javnih, za zasebne investicije podpornih projektov,
 - razvoj ekonomskih, kulturnih, upravnih in promocijskih orodij in instrumentov za uspešnost celotnega projekta (vključno z zasebnimi v tem območju), koordinacija, vodenje in merjenje rezultatov projekta.

(Društvo Novo mesto)

- Celostna prometna študija naj se izdela na podlagi sistematičnih meritev polutantov.
- Zaradi pretečenih rokov naj se sprejme revidiran odlok o načrtu za kakovost zraka z novo časovnico.

(Društvo est=etika)

- Sprejetje dolgoročne celostne prometne strategije.

(Zavod Zora)

- Maksimalno prednostno obravnavati pešce in kolesarje v prometu.
- V mestnem jedru minimalizirati stoječi promet in posledično tranzit.
- Mestne železniške postaje vključiti v javni mestni promet.
- Brvi, mostovi preko Krke za kolesa in pešce.
- V soseskah in v jedru urediti čim več mešanih prometnih con.
- Lokalpatriotizem povezati s kolesom, hojo in plavanjem v Krki.
- Ureditev infrastrukture in prenova ter poenotenje urbane oprema.
- Smetnjaki in javni WC-ji.
- Poselitev mestnega jedra – stanovanjske kooperative (projekt stanovanjske kooperative v središču mesta).
- Razširiti obseg storitev v mestnem jedru.
- Spodbujati urbano vrtnarjenje v jedru mest.
- Lokalne pisarne celovite urbane prenove.

Izvleček pripravil:

Izidor JERALA
podsekretar za prostorsko načrtovanje